

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Joannis Trithemij, Spanheimensis, Et Postea Divi Jacobi apud Herbipolim Abbatis, Viri suo aevo doctissimi. Tomus ... Annalivm Hirsavgiensivm

Opus nunquam hactenus editum, & ab Eruditis semper desideratum.
Complectens Historiam Franciae Et Germaniae, Gesta Imperatorum,
Regum ...

Trithemius, Johannes

S. Galli, 1690

Fundatio Insignis Monasterij Hirsaugiensis facta per Erlafridum Comitem
de Calba, & Nottungum Filium ejus Episcopum Vercellensis Ecclesiae, Anno
Dominicae Nativitatis Octingentesimo atque Tricesimo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38550

FUNDATIO

INSIGNIS MONASTERIJ

Hirsaugiensis facta per Erlafridum Comitem de Calba, & Nottungum Filium ejus Episcopum Vercellensis Ecclesiæ, Anno Dominicæ Nativitatis Octingentesimo atque Tricesimo.

Cripturus auxiliante Domino nostro Jesu Christo historiam insignis Monasterij Hirsaugiensis, operæ pretium fore arbitratus sum ab ejus fundatione prima initium sumere, & quæ causa moverit ipsius Fundatores, imprimis demonstrare. Fuit eo tempore, quo Ludovicus primus Magni Caroli Filius Romanum gubernabat Imperium, Comes quidam in Calba, nomine Erlafridus, vir dives, potens, ac magnus, etiam in conspectu Cæsaris Ludovici Hic

habebat filium gentili vocabulo Nottungum, in omni doctrina Scripturarum eruditum, qui propter scientiam litterarum, & morum integritatem sub Carolo Imperatore Magno, Vercellensis Ecclesiæ Pontificatum fuerat assecutus. Is postquam Ecclesiæ suæ per aliquot annos strenuè præfuisse, dulcem revisendi patriam cupidinem incidit, quam ne vacuus cerneret, cogitare anxius cœpit, quo illam munere honoraret. Impetrârat non longè prius magnis quidem precibus ab Archiepiscopo Mediolani Corpus Divi atque sanctissimi quondam Præfulis Rhedicianorum Aurelij Armeni, sacras reliquias, omni auro & jaspide pretiosiores, quas de Mediolano ad Ecclesiam suam Vercellensem deferens, in Mausolæo pulchro, quod eis præparaverat, collocavit. Visurus itaque patriam, & dulcès in natura parentes, hunc thesaurum inferre Germanis loco muneris præcipui cogitavit. Inter spem metumque fluctuans omnino, ne forsitan hæc illatio aut sanctissimo displiceret Aurelio, aut si populo innotuisset Vercellens, à suo cogereetur resiliere proposito, rem omnem Divino nutui commisit terminandam. Tota igitur mente conversus ad Deum, ac prope sepulchrum S. Aurelij noctem ducturus in somnem, humi devotus provolvitur; & his verbis ad Sanctum Christi Confessorem Aurelium precatur: *Aureli sanctissime*

Nottung. Ep. Vercellensis Filius Erlafridi Comit.

Corpus S. Au. relij transferretur Vercellas.

B

sime

sime Pater, Decus meum, & unicum anime mee post Christi Matrem presertim; Tibi pando nunc desiderium meum, quod in lumine divine speculationis Tibi posito, nequaquam potest esse absconditum. Rogo te per divinum amorem, qui te mihi venerabilem, Ecclesie celebrem, & agris medicum fecit, ne me in hoc ambiguo diutius fluctuare permittas, sed exaudi me famulum Tibi humiliter prostratum, & doce me, quid agere debeam secundum Dei, & tuam voluntatem. Cumque oraret diutius, & lachrymans humi jaceret prostratus, paulisper obdormivit. Cum mox dormienti S. Aurelius Pontificali mitrâ decorus apparuit, ac pavore aliquantulum concusso similia dixit: *Salus tecum Frater Nottunge: nihil metuas velim, sed confurgens anima quior esto: Ego sum Aurelius Rhedicianorum quondam Episcopus, quem precibus vocasti, & ad hoc veni, ut pergam tecum in tuam Alemanniam. Quo cum perveneris, Monasterium servorum Dei meo nomine in eo loco constituas, in quo cæcum ad invocationem nominis mei videris illuminatum.* Quibus dictis visio sancti disparuit: At verò Nottungus Reverendissimus Præsul gaudens, & latus de somno confurgens, in ipsa mox nocte Sarcophagum Sancti aperuit, & sacras ejus Reliquias nemine sciente in suum cubiculum portavit. Mausolæum verò diligentissimè recludens, multo Vercellenses tempore delusit, qui Sanctum se habere hospitem crediderunt, quem non habebant. Post hæc Venerandus Christi Præsul Nottungus, omnibus paratis, quæ ad itineris tanti rationem videbantur necessaria, de familia sua fideliores quosdam socios peregrinationis assumpsit & comites, impositisque jumento viario Reliquiis Sacris, in Dei nomine proficiscitur. Cumque post dies aliquot ingrederetur Alemanniam, magnâ suorum latitiâ exceptus est, & quàm pretiosum intulisset patriæ thesaurum genitoribus in occulto primùm aperuit. Verùm cum locus non esset in promptu tanto hospiti conveniens, nec videretur Antistiti Religiosum sacras Reliquias ultra triduum inter homines detinendas, cum genitore anhelus deliberat, quo ponantur interea, donec Monasterij construendi mansio disponatur. Erat autem non procul à Castello Comitum Erlafridi, qui morabatur in Calba, unde & nomen habebat, Capella sub honore S. Nazarij consecrata, quæ nomen monti dedit, in quo constructa fuit usque in præsentem diem. Placuit ergo cunctis, qui Pontificis interfuerunt consilio, ut Aurelij sanctissimi busta in eam cum honore debito reponerentur. Posterâ itaque luce mane confurgentes, Nottungus Episcopus, Comes quoque Erlafridus, & filius ejus alter Ermenfridus cum tota eorum familia, prædispositis ad hoc opus necessarijs, sacras Reliquias per declivum montis circumgirando ad memoratam Divi Martyris Capellam ferre cœperunt. Venientes autem in eum locum, ubi nunc Ecclesia S. Aurelij trans fluvium videtur constructa, cæcus quidam in medio turbæ, quæ convenerat, sanctis Reliquiis obvis voce altissimâ clamavit: *Sana me sanctissime Cultor Dei Aureli, restitue mihi lumen oculorum meorum, sicuti pollicitus es.* Ad quem Nottungus Præsul Reverendissimus inquit: *Dic mihi ô homo, qui clamitas; ubi S. Aurelius tibi visum dare promisit? Cui cæcus: Domine hac nocte mihi dormienti in angustia cordis mei Sanctus iste apparuit dicens:*

Craffino

S. Aurelius
transfertur in
Alemanniam.

Erlafrid. Comes
de Calba.

Craftino in nomine Domini illuminaberis; Et respondi: Domine quis es? Ego sum, inquit, Aurelius Episcopus, quem Filius Domini tui Erlafridi Comitis novum hospitem his regionibus pridem adduxit. His diebus iterum clamavit dicens: S. Aureli adjuva me. Statimque aperti sunt oculi ejus, & visum perfecte recepit. Mirabantur omnes, qui tanto interfuere miraculo, & S. Aurelij merita magnis laudum praconijs extollebant. Dixit ergo Nottungus Praesul ad Comitem; Hic locus est Pater, in quo Monasterium Servorum Dei constitues. Post haec montem concito gradu ascendentes inolato nostrae salutis remedio, Pontifex sacras Reliquias dicti Praesulis Aurelij ad praeparatum in Capella S. Nazarij locum reposuit. Reversus ad Castrum Nottungus Episcopus votum suum Patri, & Germano exposuit, monens, rogans, & contestans eos, quatenus amore Dei Omnipotentis, ad honorem B. Petri Principis Apostolorum, & S. Praesulis Aurelij Monasterium Servorum Dei secundum Regulam S. Benedicti eo in loco aedificare meminerint, in quo caecum viderant illuminatum. Persuasit Patri sine difficultate filius, quem tanti novitas miraculi praenimia admiratione satisfecit attonitum. Erat nomine Comes Erlafridus homo in fide Christiana devotus, Deum timens, & de suis bonis libenter ministrans pauperibus: quippe qui caelestia praeponebat terrenis jam olim didicerat, cujus voto junior filius consensus in omnibus.

Anno igitur Dominicae Nativitatis DCCCXXX. Indictione VIII. Nottungo Reverendissimo Vercellensium Episcopo ad suam Ecclesiam post menses duos reverso, Comes Erlafridus Deo factae promissionis memor, Conobium Hirsaugienae sub declivo montis, ubi caecus fuerat illuminatus, ad invocationem Divi Aurelij construere de suis facultatibus coepit; quod celeri consummatione in septem annis feliciter tandem perfecit; Copiam enim tam lapidum, quam lignorum ad manum habuit, & dives pecunijs non pepercit. Interea perstabat sollicitus metuens casum, qui accidere potuisset, ne si morte praeveniretur, Sanctum opus maneret sub filio imperfectum. Nam etsi Ermenfridus junior Comes Patri fidelis cooperatore in hac ipsa fundatione videretur existere; propter juvenilem tamen aetatem, si libertatem fuisset affectus, Seniori levitas animi semper extitit suspecta. Interea dum haec agerentur circa novam constructionem Ecclesiae S. Aurelij; Nottungus Reverendissimus Antistes saepe nominatus Vercellensis, ut operis sancti particeps mereretur existere, magnum pondus auri, & argenti per nuntium destinavit ad Patrem; quo non solum inchoatum perficeretur aedificium, sed & monachis inibi coadunandis vitae praesentis necessaria coemerentur: misit insuper & Cruces aureas, argenteasque, & Calices in ministerium Divinae servitutis, libros quoque, & ornamenta varia, quibus nova Domus Domini intrinsecus ornaretur.

Anno igitur Dominicae Nativitatis DCCCXXXVII. Indictione XV. structura Monasterij S. Aurelij per Comitem Erlafridum de Calba perfecta & consummata est, qui fuit Ludovici Imperatoris annus XIV. atque a transitu sanctissimi Legislatoris nostri Benedicti, CCXXXI. Erat autem Ecclesia pro consuetudine illius temporis admodum pul-

Caecus illuminatur ad merita Praesulis.

Monast. Hirsaugiens. consummatio.

chra, sine columnarum substitutione fabricata, ampla satis, & ligneo tabulatu superius cooperta, ac quatuor duntaxat altaribus redimita. Porro claustrum dispositio intrinsecus veterum imitatione simplex & ampla fuit, ligneo similiter tabulatu desuper contexta per totum, quæ non ad fastum, sed ad habitationem Monachorum satis videtur idonea. Reliqua Monachorum habitacula per girum claustrum ordinatim disposita juxta morem illius temporis erant pulcherrima, quamquam, si nostri his temporibus claustrales, similibus includerentur mansionibus, non Cœnobijs, sed carceribus se crederent mancipatos: sic mutantur tempore mores, & sancta veterum simplicitas curiosâ semper novitate confunditur. Nam veteres quondam ordinis nostri Monachi cellulas inhabitabant humiles & tenebrosas; sed corda eorum lumine divini amoris splendida fuerunt & lucida, atque in scientia sanctarum scripturarum mirabiliter illustrata. Nostræ verò tempestatis Monachi cellas hodie pulchras inhabitant & lucidas; mentes autem sine lumine sanctitatis negligunt vitij & ignorantia tenebrosas. Ita similiter cum calices olim essent cuprei, fuerunt (ut sic loquamur) aurei sacerdotes, nunc autem calices sunt aurei, & in cuprum sacerdotes videntur esse mutati. Monasterium itaque Hirsaugiense ab Erlafrido Comite primum in eo fuit loco sicut diximus ædificatum; in quo & cæcus ad invocationem S. Aurelij illuminatus fuerat, & ipse pro suis venationibus domum saltus nuncupatam ex consuetudine habebat. Quod tamen post annos ferme quatuor & triginta supra ducentos, ut suo loco dicemus, in sequentibus à Comite quodam Adelberto de Calba dirutum, in eam formam, quâ hodie cernitur, extitit reformatum; prioris etenim Monasterij ab Erlafrido fundati, nullum hodie remansit vestigium.

Quâdo, & de quo Monasterio primi Monachi ad Cœnobium S. Præsulis Aurelij, quod Hirsugia nominatur, assumpti fuerint, & introducti.

Posteaquam Erlafridus Comes magnificus Monasterium Hirsaugiense memoratum non sine multis impensis atque laboribus anno septimo tandem complevit, anxiam mente cogitare cepit, unde ad novum Cœnobium veteris conversationis viros sub norma S. Benedicti optimè institutos habere posset. Vigebat eo tempore in Cœnobia Fuldensi sub moderamine Rhabani Abbatis magna Monachorum religio: cujus se fama per totam penè Europam diffuderat, eratque memoria laudis Fuldensium Monachorum, utpote qui doctrinam & sanctitatem omnes inter Monachos occidentales facile obtinere principatum. Multi enim ex ijs in diversis Christianorum Ecclesijs propter eruditionem Scripturarum, & meritum sanctitatis ad Pontificatus honorem fuerunt assumpti. Comes itaque Erlafridus habito suorum consilio, nuntios misit, ad Rhabanum Abbatem, Orgari Archiepiscopi Moguntini precibus adjunctis, postulans sibi transmitti Monachos quindecim & Abbatem, novo, quod construxerat,

Clastra Veterum tenebrosa: Corda lucida.

S. Religio Fuldensium.

serat, A
quoque f
uitatem
na. Fuen
densi sub
centi & se
lorum du
stri præ e
convocan
lafridi cor
hoc negot
Comitis d
Deo fore p
norum. A
bus delege
duodecim
tione & m
dissimi Ab

Ann
manorum
Monasteri
de Calba F
rum Cæno
copiosissim
tempore co
pradicta, pr
Post mens
effectum, C
cipibus ad
gnis pro qu
quatenus no
pore digna
quam primu

Quotem
Cœnob

C Um
rator
est de
nunc Spira
Conveneran
le mandatum
parum nobili
Moguntinum

serat, Monasterio secundum Regulam S. Benedicti inferendos, se quoque facturum omnia promisit, quæcunque illorum iudicio ad utilitatem institutionis monasticæ necessaria viderentur, & opportuna. Fuerunt illo tempore, ut Meginfridus testatur, in Cœnobio Fuldeni sub directione Rhabani Mauri sanctissimi Abbatis plusquam ducenti & septuaginta Monachi, inter quos, juxta numerum Apostolorum duodecim viri erant in omni varietate scripturarum Magistri præ ceteris doctissimi. Hos ergo duodecim Rhabanus in unum convocans preces tam Archiepiscopi Moguntini, quam Comitum Erlafridi coram eis litteris patentibus exposuit: & quid ipsi sentirent in hoc negotio, requisivit: qui unanimi consensu responderunt, sanctum Comitum desiderium non esse contemnendum, quod & Omnipotenti Deo fore placitum, & pro salute multorum nemo dubitaret esse futurum. Ad hanc igitur Provinciam subeundum quindecim ex fratribus delegarunt, præficientes illis in Abbatem Lutbertum unum ex duodecim præcipuis Doctoribus, hominem provectioris ætatis, eruditione & moribus valde notabilem, fratremque germanum Reverendissimi Abbatis Brunonis, & Principis Monasterij Hirsfeldensis.

Anno igitur Christianorum DCCCXXXVIII. Indictione Romanorum I. mensis Maii die 25. Lutbertus Abbas cum 15. Monachis de Monasterio Fuldeni venit in Hirsaugiam, quos Erlafridus Comes de Calba Fundator sæpe dictus cum ingenti lætitia suscipiens ad novum Cœnobium lætus introduxit, eisque de omnibus vitæ necessarijs copiosissime providit: & omnia cum eorum consilio tractabat. Eo tempore corpus S. Aurelij adhuc servabatur in Capella B. Nazarij supradicta, propterea quod Ecclesia Monasterij nõdum esset consecrata. Post menses igitur paucos ut omnia prædispositum consequerentur effectum, Comes Erlafridus ad Curiam Imperialem cum alijs Principibus ad Francofordiam evocatus est, ubi terminatis negotijs Regni, pro quibus Otgarium pulsavit Moguntinum Archipontificem, quatenus novum Cœnobium, quod construxerat, convenienti tempore dignaretur consecrare. Annuat Præsul votis supplicantis, se quam primùm daretur opportunitas, promittens esse venturum.

Quo tempore, per quem, & quibus præsentibus primum Cœnobium S. Aurelij Hirsaugense fuerit dedicatum, & repositione Reliquiarum ejusdem.

CUm eo tempore inter Ludovicum cognomento Pium Imperatorem, & ejus filios gravis fuisset exorta dissensio, factus est denuo Principum conventus in civitate Neometensi, quæ nunc Spira vocatur, octo ferme distans ab Hirsaugia milliaribus. Convenerant illuc multi Principes, Episcopi, Abbates per Imperiale mandatum ad Curiam more solenniter evocati, inter quos comparuit nobilis ille Comes Erlafridus, qui nactus opportunitatē, denuo Moguntinum Præsulem Otgarum pro dedicatione novi operis ad-

Monachi Fuldeni 270.

Monachi veniunt Hirsaugiam año 938.

eundem putavit. Consensit Orgarius, & de licentia Imperatoris diem consecrationis statuens, ad necessariorum dispositionem Comitum Erlafridum ad propria præmisit, post diem tertium subsequens. Anno igitur Christiano prænotato videlicet DCCCXXXVIII. Indictione I. die mensis Septembris XI. hoc est in Festivitate SS. Martyrum Proti & Hyacinthi, Orgarius Moguntinæ Sedis Reverendissimus Archiepiscopus novam Hirsaugiensis Monasterij Ecclesiam sub honore Principis Apostolorum Petri, & S. Aurelij Rhedicianorum quondam Præfulis consecravit, in præsentia multorum Principum, Episcoporum, Abbatū, & Comitum, quos fundator comes Erlafridus de Curia Imperatoris invitaverat. Quorum ista sunt nomina per Meginfridum separatim expressa. Hildebaldus Archiepiscopus Coloniensis, Wilericus Episcopus Bremensis, Eppo Episcopus Hildeshemensis, Thiagrius Episcopus Halberstatensis, Hildouinus Abbas S. Dionysij sacri palatii Archicapellanus, Rhabanus Abbas Fuldenfis, Lutbertus Abbas primus Hirsaugiensis, & frater ejus Bruno Abbas Hirsfeldensis, Henricus Dux, Bernardus Dux, Bruno Dux, & filius ejus Ludulfus, Erlafridus de Calba comes, & filius ejus Ermenfridus, Ortrungus Comes, Adelhardus Comes, & complures alij, quorum nomina Deo sunt cognita, sed in gestis Orgarij Præfulis ex negligentia scriptoris non expressa. Consecratione autem Ecclesiæ cum 4. altaribus suis peractâ solenniter, memoratus Pontifex allatum de Capella S. Nazarij Corpus beatissimi Præfulis Aurelij sub altare magnum cum reverentia & devotione magna reposuit, quod illic postea multis miraculis coruscavit. Deinde post annos LIII. cum Nortmanni sub Arnulpho Imperatore devastarent Wormaciam, Harderardus Hirsaugiensis Monasterij IV. Abbas metuens incursum Barbarorum, testudinem fecit in Ecclesia subterraneam, in qua sanctas Reliquias in Sarcophago lapideo novo reposuit, cum inscriptione nominis, & dignitatis, ipsamque cameram ita rursus terra operuit, ut nullus deinceps quidquam ibi latere potuerit suspicari. Manserunt in eadem crypta Reliquiæ sanctæ occultatæ per annos CLXX. usque ad tempora Comitum Adelberti, qui sub Henrico IV. Imperatore renovavit Hirsaugiam, ita ut penè in oblivionem venisset S. Aurelius, excepto, quod solâ famâ, & relatione Proavorum illum Hirsaugiæ sepultum audivit industriosa posteritas. Et de his postea suo loco mentionem non abscondemus.

Reliquijs itaque Divi Præfulis Aurelij sub altare per sæpe dictum Archiepiscopum repositis, Lutbertus instante Erlafrido Comite pastoralis curæ baculum de manu Pontificis Moguntini suscepit, & realem possessionem Monasterij coram omnibus, qui aderant, solenni intronisatione accepit.

Deinde Comes Erlafridus accedens cum filio ad S. Hagiasterium coram Archiepiscopo Pontificalibus induto, & multitudine Principum traditione solemnè manumisit, & dedit Omnipotenti Deo, S. Petro Apostolorum Principi, & Divo Aurelio Monasterium hoc novum, quod construxerat, cum vicis, pascuis, nemoribus, aquis, aqua-

Ecclesia prima S. Aurelij consecrata.

Principum præsentium nomina.

Corpus S. Aurelij infertur.

Lutbert. ordinatur in Abbatem.

Dotatio Monasterij.

aquarum
& melend
ta tenore
in quo co
tionem per
surcensis
cum omnib
duodecim
bonum. In
pas; Luzer
galtari. Out
midiam cam

Alia
Cenobium
confirmata
Orgarius R
Gregorij IV
sterium cum
ti Abbatis L
tradidit, hac
cundum Re
tur, & quor
rali, in Fra
verò consec
lafridum ac
lius in advo
tres spontan
Comes, ne M
futuro temp
luit in Abbat
rendi Advoc
gys tam Apo
præsentem c
contrarium
ns Erlafridi
stantiam sin
fuit confirm
sterij Hirsaug
cetera, quæ

Vita, con
Aureli

Calam
Cturi,
duxin
lecturi sunt

aquarumque decuribus venationibus, piscationibus, agris, pratis, & molendinis, cum universis emolumentis, atque proventibus, juxta tenorem Eulogij donationis, quod super sanctum Altare deposuit, in quo continebantur & ista: *Doctiam Ecclesie huic sancti Aurelij traditione perpetua Ecclesiam in stambem cum parte ipsius Ville precipua, & universis viculis ad eam pertinentibus: Ecclesiam quoque in Dec Renbronna cum omnibus ad eam pertinentibus. Item terra arabilis in Gilstein Hubas duodecim: Ecclesiam in Meuching, & Hubas duodecim. In Muching praedium bonum. In Toffingen similiter contrado Ecclesiam; Villis quoque dono subscriptas; Luzenbart, Altburg, Luzelbart, Eberspüel, Cellenbach, Cugelbach, Nagaltart, Ottenbronnam, Hugstetten, Humbrechtzwiler, Altburam villam dimidiam cum omnibus pertinentibus ad eam.*

Alia quoque multa pro sustentatione Monachorum ad idem Cœnobium tradidit, quæ tunc temporis in libro donationum fuerant confirmata. Hanc autem Comitis Erlafridi solennem donationem Orgarius Reverendissimus Præsul Moguntinus, vice Domini Papæ Gregorij IV. banno perpetuæ stabilitatis communiavit, ipsum Monasterium cum omnibus donationibus inibi factis in manus prænominati Abbatis Lutberti, Successorūque ejus in perpetuum gubernandū tradidit, hac videlicet interposita conditione: quod vita Monastica secundum Regulam S. Benedicti perpetuis in eo temporibus custodiat, & quotiens mori Abbatem contigerit, vel curæ alias cedere pastorali, in Fratrum consistat electio liberrima potestate. Advocatum verò consecrati Monasterij memoratus Pontifex ipsum Comitem Erlafridum ad dies vitæ sub tali conditione esse voluit: ut eo mortuo filius in advocatia non succedat, nisi ad eam fuerit per Abbatem & Fratres spontaneâ voluntate assumptus. Verebatur enim religiosissimus Comes, ne Monasterium post mortem suam per filium, sive nepotes futuro tempore (sicut contigit) aliquam sustineret injuriam; ideo voluit in Abbatis pendere arbitrio, convenientem pro tempore perquirendi Advocatum. Et hæc libertas Hirsaugienfi Monasterio privilegijs tam Apostolicis, quam Imperialibus varijs confirmata, usque in præsentem diem inviolata perseverat, quamvis aliquotiens fuerit in contrarium attentatum. Eodem quoque anno hæc donatio Comitis Erlafridi per Ludovicum Imperatorem apud Neometin ad ejus instantiam simul & Lutberti Abbatis, in præsentia multorū Principum fuit confirmata. Et hæc de consecratione & dotatione primi Monasterij Hirsaugienfis breviter conscripta sufficiant, ut properemus ad cetera, quæ restant.

Advocatus
libertas.

Vita, conversatio, & obitus S. Rhedicianorum Præsulis Aurelij, cujus ossa per Nottungum Vercellensem Episcopum ad Hirsaugiam sunt translata.

Calamum deinceps ad tempora Lutberti primi Abbatis directuri, vitam sanctissimi Præsulis Aurelij sub brevi compendio duximus præmittendam, ut quicumque hæc nostra synthemata lecturi sunt, cujus sit meriti apud Deum S. Aurelius Præsul intelligant.

Et ne

Vita S. Aurelij.

Aurelius ordinatur Ep.

Et ne prolixiores inveniamur, quàm oportet, ita veterem hujus Sancti historiam nobis oblatam percurramus, ut verborum quidem plurimùm, sententiarum verò aut nihil, aut parùm immutemus. Natus igitur in Germania B. Aurelius ex parentibus Christianis atq; Nobilibus, ubi primum per atatem licuit, litteris traditus fuit. Qui providentiâ divinâ operante, brevi non parùm in omni scripturarum scientia proficiens, universâ quæ vel scire potuit, vel discere, ad exercitium divini convertit amoris, noctes dièsque meditator existens divinæ legis, animum coepit à terrenis subtrahere, & in contemplationem supernorùm dulciter elevare. Crescentibus annis, omnibusque exornatus virtutibus, præcipuâ sanctitate fulgebat, norma & exemplar bonorum operum cum admiratione omnium factus, utpote qui atate juvenis, moribus & sapientiâ multis senibus senior apparebat. Unde per omnes Ecclesiastici ordinis gradus decenter promotus, tandem ad Pontificatûs apicem in Civitate Rhedicianorum, quæ nunc Orsa vocatur, maximo populi non minùs, quàm Cleri applausu, quamvis renitens conscendere meruit; eo videlicet tempore, quo Dionysius Archi-Episcopus Mediolanensis ab Arrianis in exilium mittitur. In quo honore constitutus magnis honoribus clarus effulsit, formam se Domini gregis præbens irreprehensibilem, & non minùs exemplo, quàm verbo populum sibi ad observantiam mandatorum Dei adhortabatur. Pater erat pauperum, & consolator miserorum, qui totum, quod habere potuit, in usus egentium promptissimâ voluntate libens ministravit: tam sanctæ conversationis extitit, ut nemo in tota fuerit Armenia, qui Aurelium Episcopum Domini famulum non miris laudibus honoraret. Omnes suæ diœcesis viculos circuire monendo, prædicando, & corrigendo solebat. Cunctis in Christum credentibus verbum salutis cum maxima hilaritate annuntians. Erudiebat justos, pusillanimes confortabat, bonos hortabatur, ut semper in melius conarentur proficere; malis comminabatur pœnas, ut discerent se bonorum operum exercitijs occupare, bonis & rectis corde hominibus per humilitatem se comitem exhibebat & socium: improbis autem & non rectè conversantibus, se duræ & justæ severitatis ostendit Magistrum. Interea dum sanctis his operibus instaret B. Aurelius, contigit S. Dionysium Mediolanensis Ecclesiæ Archi-Episcopum ab Arrianis jussu Imperatorum expulsùm relegari in exilium, ad illam videlicet civitatem Rhedicianorum, cui Aurelius præsidebat Episcopus, divinâ id providentiâ sic ordinante, ut in tribulatione Confessori suo necessaria non deesset consolatio. Hæc autem sanctissimi Viri Confessoris orthodoxæ fidei relegatio facta est ab impijs Arrianæ factionis Episcopis sub Constantino, Constantio & Constante Imperatoribus anno Domini nostri Jesu Christi CCC.LXI. Indictione IV. Liberio Papa Romanæ Ecclesiæ præsidente, qui & ipse eodem anno in exilium mittitur. At verò S. Præsul Aurelius venientem beatum Dionysium in civitatem Rhedicianam, ut verum Christi discipulum cum læticia magna suscepit, & auditus sui adventûs causis, cum lacrymis iterum atque iterum Dei Confessorem osculatus est: cui sanctus inquit

inquit Præsul Dionysius: Lachrymas frater amantiſſime tandem compeſce; Domini eſt terra & plenitudo ejus, & omnis mundus Chriſtiano patria eſt. Mutuæ igitur converſationis conſuetudine introductâ, magnæ inter eos familiaritatis amicitia ſubſecuta eſt, quæ capta ex tempore, jam permanet in æternitate. Tanta in ambobus merita ſanctitatis rutilabant, ut toram Armeniam fama eorum percurreret, & omnes in admirationem, Deique laudationem excitaret. Confluebant undiq; pauperes & infirmi, & à ſuis ægri tudinibus precibus eorum curabantur: nec erat morbus in homine aliquis, qui ſanctorum meritis non ſanaretur. Tanta ſiquidem Omnipotens Deus per eos miracula hominibus præſtitit, ut ad fidem Catholicâ utrâmq; Armeniam, majorem videlicet ac minorem, gratia S. Spiritûs eorum operatione converterit. Et S. Aurelius omnes iſtantiſſimè commonebat, Arrianam impietatem fugere, & in fide ſanctæ Trinitatis cum Romana Eccleſia permanere. Quamvis autem B. Dionysius in custodia teneretur captivus, ſancto tamen Aurelio ſemper ad nutum patebat acceſſus, à quo in omnibus vitæ neceſſarijs providebatur. Cùm tandem poſt aliquot annos Dionysius mortem ſibi appropinquantem cerneret, B. Aurelium ad ſe vocatum hiſ alloquitur verbis dicens: Scio, Frater chariſſime, Domino revelante tempus mihi inſtare moriendi: Unum eſt quod peto abſre, ut cum mortuus fuero, quamprimum tibi facultas data fuerit Corpus meum ad Eccleſiam Mediolanenſem referas, ut quia me vivum habere non potuit, ſaltem vita defunctum recipere me mereatur. Non te perterreat itineris longi conſideratio, quia Dominus meus Jeſus Chriſtus erit tecum, & merces laboris tui magna nimis. Cui S. Aurelius nimio ejus amore devictus facile conſenſum præbuit, & ſe facturum omnia repromiſit. Sanctus igitur Domini Confefſor Dionysius, conſumato jam ordine vivendi, moritur octavo Calendarum Julij. Anno Chriſtianorum CCC.LXXIX. Indictione Romanorum VII. Fuerunt, qui ſcriberent, eum ab Arrianis relegatum in Cappadociam, ibique mortuum, & ejus reliquias per Baſilium Epiſcopum Mediolanum miſſas ad D. Ambroſium; quæ ſententia, ne aſſertioni noſtræ videatur eſſe contraria, brevi eſt demonſtratione veritatis declaranda. Notandum ergo, quòd Cappadocia minori Armeniæ, in qua Rhediciana civitas habetur, omnino eſt contermina, & ſæpe una ſcribitur pro alia: Sanctus autem Baſilius Cæſarienſis in Cappadocia Epiſcopus, ut magis notus, litteras commendatitias Aurelio potuit dediſſe ad Ambroſium, & propterea viſus ſit à populo corpus B. Dionyſij Præſulis miſiſſe Mediolanum. Sanctus itaq; Confefſor Domini Aurelius virtutû, & miraculorum gloriâ inſignis, tum ut opinionem ſanctitatis declinaret inanem, tum ut mortuo ſatiſfaceret amico, poſt annos paucos Reliquias Divi Dionyſij ad mare traductas mediterraneum navi impoſuit, & ponto feliciter tranſmiſſo, ad Mediolanum, poſt longæ navigationis tædia, B. Ambroſio Epiſcopo cum omni cœtu populi extra civitatem in occurſum properante, lætus tandem invexit. Quantâ verò exultatione omnium corpus ſanctiſſimi Confefſoris Domini fuerit exceptum, nemo facile dixerit; quoniam paſtorem ſuum plebs ſanctiſſimum, devotiſſimûmq; & vivum dilexerat, & mortuum laudibus dignum celebrabat. Poſthæc verò B. Aurelius (ut brevior ſim) peracto pietatis officio, cùm redire ad ſuam meditare-

S. Dionysius mori-
tur.

tur Eccleſiam. hortante ſanctiſſimo Archi-Præſule Ambroſio Mediolani remanſit, & multos ſuâ converſatione ſanctiſſimâ ad virtutum exercitiâ convertit, cumque ſuam peregrinationem Domino quotidianis precibus committeret, tandem poſt anni revolutionem, quo Mediolanum venerat, apparuit ei S. Dionyſius in viſione dicens: Exaudita ſunt orationes tuæ apud Dominum mi frater Aureli: ecce Salvatore omnium te vocante, morieris ſecundum deſiderium tuum, & juxta tumbam Corporis mei accipies monumentum. Non diu poſtea languore februm tangitur, & diſpoſitis omnibus quæ voluit, inter manus Divi Ambroſij cum verbis ſacræ orationis Spiritum emiſit, octavo Calendas Junij, eo videlicet die, quo & S. Dionyſius ante triennium in Armenia objerat. Tranſiit autem S. Aurelius Gratiano, & Valentiniano regnantibus, anno Dominicæ Nativitatis CCC. LXXXIII. Indiſtione Romanorû XI. ſepultus in Eccleſia Mediolanenſi ad latus B. Dionyſij memorati Archiepiſcopi. Cujus exequias B. Præſul Ambroſius cum multis lacrymis proſecutus, homiliam ad populum dixit inſignem: cujus tale fuit exordium. Amiſſimus fratrem, & Paſtorem dulciſſimum, imò præmiſſimum pium Advocatum. Manſit itaque corpus ſanctiſſimum Aurelij Pontificis in eodem loco ſepultum à temporibus Gratiani, & Valentiniani Principum uſque ad Carolum Imperatorem Magnum, per annos ferme quadringentos, & triginta ſeptem. Temporibus verò Caroli Imperatoris Magni Nottungus Episcop. Vercellenſis illud ab Archiepiſcopo Mediolanenſium precibus obtinuit, & in ſuam Eccleſiam, ſicut antè diximus, Vercellas deportavit. Quod non diu poſtea ſub Ludovico Imperatore primo tranſtulit in Allemanniam, & apud Hirſaugiam collocavit. Miraculis apud Mediolanum ſimul & Vercellas innumeris claruit, quæ nimia intercapedo temporis tetrâ oblivione ſepelivit. Poſt ejus translationem in Hirſaugiam infinita ferè miracula ad illius Reliquias facta ſunt, quæ partim ſcripta habentur, partim in oblivionem hominum tranſierunt: ſed nunc ratio poſtulat, ut ad cœptam hiftoriam calamum dirigentes, vitam, mores, Religionem & geſta Lutberti Abbatis primi conſcribamus.

S. Aurelius
Mediolani
moritur A.
Dni 380.

Translatio
S. Aurelij.

De Lutberto Monaſterij Hirſaugienſis I. Ab- bate, qui præfuit in magna Religionem annis XVI. & de quibusdam geſtis illius temporis.

Lutbertus
ſit I. Abbas
Hirſaug.

Anno igitur Dominicæ Nativitatis DCCCXXXVIII. Indiſtione Romanorum I. temporibus Ludovici Imperatoris I. anno Regni ejus tertio & viceſimo, Lutbertus Monachus Fuldenſis primus Hirſaugienſis Monaſterij Abbas ordinatus eſt, die menſis Septembris undecimâ, & præfuit annis XVI. demptis menſibus tribus. Natus fuit ex gente Suevorum parentibus honeſtis, & non infimæ conditionis, cujus frater ex utroque parente germanus fuit Bruno Abbas inſignis Monaſterij Hirſfeldenſis in Buconia, qui & ipſe multo tempore in Fuldenſi Cœnobio Monachus antea extitit ſub diſciplinâ Baugolphi ſtrenui Abbatis. Lutbertus autem cum puer eſſet ingenio docilis, ad ſcholas à genitore poſitus, brevi ſupra ætatem doctus evaſit, Monachus autem factus eſt,